

Министерство образования и науки, молодежи и спорта Украины
Днепропетровский государственный технический университет

ТЕЗИСЫ ДОКЛАДОВ
МЕЖДУНАРОДНОГО
НАУЧНОГО СИМПОЗИУМА
«НЕДЕЛЯ ЭКОЛОГА–2012»

(1-5 октября 2012 г.)

Днепропетровск
2012

В якості паливного матеріалу, як найбільш рентабельного для України, пропонується використовувати водень, витягнутий із сірководню, яким, зарекомендувала себе прибережна зона Чорного моря, починаючи з глибини 150 - 200 м і до глибин близько 2 км. Практично невичерпні природно поновлювані запаси сірководню морю (близько 50 млрд. тонн при щорічному надходженні до 5 млн. тонн) можуть дати істотну добавку в енергетичний баланс України (до 10% енергії, що виробляється вітчизняними АЕС) з супутнім рішенням екологічних і соціальних проблем акваторії Чорного моря.

УДК 504.064:355/359.07

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НАСЛІДКІВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ НА ЗАСАДАХ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ

В.А. Андронов, д.т.н., професор, С.О. Варивода, к.геогр.н.
Національний університет цивільного захисту України, Україна

PREVENTION AND MITIGATION OF THE EMERGENCIES' CONSEQUENCES BY MEANS OF ENVIRONMENTAL ASSESSMENT

Having analyzed the emergencies' consequences may conclude that in the majority they have negative impact on environment. For the impact prevention and mitigation it is appropriate to apply the methodological tools of environmental assessment. The aim of thesis is to study opportunities for the full scale introduction of environmental assessment into the governance system of emergencies prevention.

Key words: emergencies, impact, environmental assessment.

Розвиток людства призвів до появи феномену антропогенної стимуляції надзвичайних ситуацій (НС) природного і техногенного характеру, екологічні наслідки яких досягають загрозливих для довкілля та існування людини масштабів. Негативний вплив НС на стан природних компонентів зростає з кожним роком та призводить до погіршення екологічної і соціально-економічної ситуації. Техногенні аварії і катастрофи з екологічними наслідками складають 15-20% від загальної кількості НС. Переважно – це аварії на магістральних трубопроводах і залізничному транспорті, хімічні аварії з викидом шкідливих продуктів, вибухи метану на вугільних шахтах [1].

Статистичні данні свідчать про загрозливий стан НС в Україні. Так, упродовж 2011 р. у країні зареєстровано 221 НС, які згідно з Державним класифікатором НС, класифікуються наступним чином: техногенного характеру – 134, природного – 77, соціального – 10. На фоні тенденції зменшення кількості НС у порівнянні з 2010 роком кількість НС техногенного характеру зросла на 3,1 відсотки [3].

Аналіз тенденцій розвитку техногенних аварій, катастроф та прогноз можливих небезпек показує, що на території України і надалі збережеться висо-

...вплив на викинення великомасштабних НС техногенного, при
...характеру з екологічними наслідками. Це пояснюється
...впливу, прогресуючим зносом основних фо
...рівня безпеки праці, професійної компетенції і вирос
... [1-2].

Проблематика поневдженнн та пом'якшення екологічних наслідків
...страждає зноу і викушпюстї також у зв'язку не тільки зі зростанням їх кіль
...тї, а й збільшенням масштабів руйнування природних геосистем, транс
...донним характером впливу, зростанням соціально-економічних збитків. Е
...тотї, існування природничої компоненти багато в чому визначає труднощі
...ліну і прогнозу перебігу небезпечних процесів в геосистемах.

Значна кількість НС та їх наслідки стають загрозою екологічній безпе
...країни, що вимагає запровадження процедур, спрямованих на запобігання не
...твних впливів НС, планування заходів щодо зниження екологічних ризиків
...разі НС, мінімізації ймовірних екологічних наслідків.

Метою роботи є первинний аналіз можливостей впровадження інстру
...ментарію екологічної оцінки в систему управління надзвичайними ситуаціями.

В загальному розумінні екологічна оцінка спрямована на запобігання
...гативного впливу на довкілля та встановлення відповідності запланованої
...здійснюваної діяльності нормам і вимогам законодавства про охорону на
...лишнього природного середовища, раціональне використання і відтворен
...природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки.

Вимоги щодо необхідності аналізу небезпек, оцінки екологічних впливів
...ризиків НС базуються на положеннях нормативно-правових актів України в
...Конституції України, законів України «Про охорону навколишнього природ
...го середовища», «Про зону надзвичайної екологічної ситуації», «Про екологі
...ну експертизу», «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуа
...техногенного та природного характеру», «Про аварійно-рятувальні служби»,
...«Про правовий режим надзвичайного стану», «Про надзвичайний стан», «Про
...основи національної безпеки України», «Про об'єкти підвищеної небезпек
...«Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на
...період до 2020 року», а також низки інших регуляторних документів, міжна
...рочних угод і конвенцій, прийнятих і ратифікованих Україною.

Таким чином в Україні існує регуляторне підґрунтя, що на законодавчо
...рівні визначає необхідність застосування процедури екологічної оцінки надз
...чайних ситуацій. Нормативно-правові акти визначають вимоги до аналізу та оці
...нки екологічних впливів надзвичайних ситуацій, але вони є різними за своєю
...домчою приналежністю, видами, формами, ієрархією та призначенням, не заб
...печуючи при цьому комплекс єдиних правових, методологічних, нормативних
...технічних, соціально-економічних та інформаційних механізмів у цій сфері.

Не дивлячись на законодавчо встановлену та практичну очевидність не
...хідності даного виду діяльності, на сьогодні відсутній єдиний методологічний під
...хід щодо запобігання та пом'якшення екологічного впливу в разі НС. Як на
...док, існують значні розбіжності в порядку проведення аналізу і ідентифікації по
...тенційних джерел екологічної небезпеки в разі НС; визначенні переліку потен
...ційних небезпечних впливів і зон впливів на довкілля; моделюванні масштабів та р

шів негативного впливу; прогнозі змін стану довкілля відповідно до переліку ідентифікованих впливів; оцінці ризику, сукупних екологічних збитків; розробці і прийнятті нормативно-правових актів і управлінських рішень щодо заходів, які забезпечують попередження або обмеження небезпечних впливів на довкілля, необхідних для дотримання вимог безпеки навколишнього середовища. Це суттєво знижує ефективність системи протидії екологічним наслідкам НС та негативно впливає на стан захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій.

Завдання полягає в тому, щоб сформувати єдиний нормативний документ, на кшталт, «Оцінка впливу надзвичайних ситуацій на навколишнє середовище», який буде основою для реалізації політики попередження та усунення порушень якості компонентів довкілля за настання НС.

Аналізуючи, в першому наближенні, труднощі, що стають на заваді реалізації поставленого завдання, можна відзначити наступні: обмеженість екологічних пріоритетів в практиці попередження НС; складність взаємозв'язків та слабка прогнозованість за рівнем несприятливого перебігу подій в системі «природа – суспільство – техносфера»; обмеженість наукових досліджень щодо впливів НС на довкілля; обмеженість належної координації та узгодженості дій між інституційними установами, відповідальними за безпеку довкілля; відсутність уніфікованих і стандартизованих методик визначення забруднення компонентів довкілля унаслідок НС; відсутність єдиних критеріїв оцінки стану довкілля до настання НС, в ході та після НС. Але є і певні надбання, до яких можна віднести: наявність нормативно-правових актів, що на законодавчому рівні визначають необхідність застосування методологічного апарату екологічної оцінки НС; досвід практичної реалізації оцінки впливу на навколишнє середовище та екологічної експертизи для об'єктів підвищеної небезпеки та потенційно небезпечних об'єктів; активна цільова міжнародна підтримка діяльності з попередження екологічних впливів НС.

Проаналізувавши здобутки та труднощі, що постають на шляху до забезпечення екологічної безпеки, окреслимо коло питань, які потребують подальшого вирішення – це вдосконалення нормативно-правової бази співпраці та відповідальності в галузі реалізації екологічної оцінки НС між ключовими зацікавленими інституціями; розробка та погодження методологічного апарату реалізації екологічної оцінки НС; вивчення передового досвіду та ситуативних прикладів з екологічної оцінки НС; активізація міжнародної співпраці; збільшення спектру наукових досліджень в галузі оцінки екологічних впливів НС та інші.

Низка невирішених питань щодо оцінки стану та відновлення якості компонентів довкілля, які виникають до, під час та після НС вимагають від держави запровадження чіткого механізму управління станом екологічної безпеки, одним з ключових елементів якого може бути екологічна оцінка.

Список література

1. Екосередовище і сучасність. Т. 8. Природно-техногенна безпека [Текст] : монографія / С. І. Дорогунцов, М. А. Хвесик, Л. М. Горбач, П. П. Пастушенко. – К. : Кондор, 2008. – 528 с.
2. Дронова О. Л. Фактори ризику техногенних надзвичайних ситуацій в Україні [Текст] : монографія / О. Л. Дронова. – К. : Інститут географії НАН України, 2011. – 270 с.
3. Національна доповідь про стан техногенної та природної безпеки в Україні у 2011 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mns.gov.ua/content/nasdropovid2011.html>

46.	В.А. Андронов, Є.О. Варивода Попередження та пом'якшення наслідків надзвичайних ситуацій на засадах екологічної оцінки...	99
47.	Олевська Т.В., Колос В. Перспективи використання альтернативних джерел енергії в Україні.....	102
48.	С.В. Яворська Екологічні та економічні аспекти використання найпоширених традиційних і відновлювальних джерел енергії....	103
49.	Т.Г. Мазур, Л.П. Загоруй, Т.М. Димань Екологічні аспекти безпечного використання безфосфатних пральних порошків.....	107
50.	А.В. Павличенко, О.О. Борисовська, Т.С. Остапенко Еколого-безпечні шляхи поводження з опалим листям у м. Дніпропетровськ.....	109
51.	О.В. Швец, М.Л. Сорока, Л.А. Ярышкіна Определение класса опасности опалых листьев – как отходов зон зеленых насаждений города Днепропетровск.....	112
52.	Колунаєв Є.В. Значення полігонів ТПВ для санітарного очищення Києва та київської області.....	115
53.	І.І. Чонка, Г.В. Смочко-Шпеник Відповідність пакувальних матеріалів, що застосовуються для молочної продукції, показникам екологічної безпеки України.....	117
54.	Н.Т. Нікітченко Роль полівки водяної (<i>arvicola terrestris</i> L.) в живленні кровосисних членистоногих в умовах центрального лісостепу України.....	118
55.	О.С. Глух Експертна оцінка природоохоронних заходів для вирішення проблеми вирубування лісів Закарпаття.....	121
56.	Alla Gorova, Winfried Linxweiler, Nataliia Dybrina, Olga Mandrikeyevych Yeast use as bioindicators.....	122
57.	Т.В. Хохлова, Н.Т. Арламова Снижение риска агрохимического загрязнения путем использования экологически чистых регуляторов роста растений.....	124
58.	І.О. Сіліч, К. Висоцька, О. Валецька, Е. Гусейнова Біомоніторинг техногенно-навантажених ґрунтів з використанням рослинних тест-систем.....	126
59.	А.І. Горова, Т.В. Скворцова, С.М. Лисицька, А.В. Павличенко Біотехнологічний метод відновлення деградованих ґрунтів....	128
60.	Р.А. Корбанюк, Н.А. Торхова, Н.Н. Харитонов Снятие негативных последствий от применения гербицидов.....	131
61.	А.І. Горова, А.В. Павличенко, С.Л. Кулина, О.Л. Шкременко Шляхи підвищення екологічної культури студентської молоді....	132